

Maja Głuchowska

Znaczenie symboli narodowych a prawo Unii Europejskiej : na przykładzie Stoczni Gdynia

Zeszyty Gdyńskie nr 4, 65-75

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Maja Głuchowska

ZNACZENIE SYMBOLI NARODOWYCH A PRAWO UNII EUROPEJSKIEJ. NA PRZYKŁADZIE STOCZNI GDYNIA

Stocznia w Gdyni powstała w 1922 roku. Od początku istnienia miasta stanowiła jego integralną część. Była nie tylko miejscem pracy wielu gdynian, ale także miejscem, w którym narodziła się wyzwolenicza walka o niepodległość Polski.

To właśnie w stoczniach w Gdańsku oraz Gdyni w grudniu 1970 roku rozpoczęły się strajki i protesty, które stały się podstawą do upadku komunizmu. Demonstracje były reakcją na podwyżki cen detalicznych artykułów spożywczych. Stoczniovcy domagali się cofnięcia podwyżek oraz usunięcia z urzędów osób odpowiedzialnych za ich wprowadzenie. Jako pierwsi podjęcia pracy odmówili pracownicy Stoczni Gdańskiej im. Lenina, strajk szybko się rozprzestrzenił i już następnego dnia do protestujących gdańszczan dołączyli stoczniovcy Stoczni Gdynia, Stoczni w Szczecinie, a także Elblągu. 17 grudnia wojsko otworzyło ogień do udających się do pracy stoczniovców. Akt ten wywołał fale protestów w Gdyni, Słupsku, Białymstoku, Nysie, Warszawie i we Wrocławiu. W celu opanowania strajków władze PZPR zdecydowały się na użycie przeciwko demonstrantom broni palnej oraz czołgów. Wydarzenia grudnia 1970 stały się punktem odniesienia we wszystkich późniejszych starciach społeczeństwa z rządem¹.

Kolejną falę strajków w stoczniach rozpoczęły Wolne Związki Zawodowe Wybrzeża w 1980 roku. Stoczniovcy utworzyli Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, który sformułował listę 21 postulatów. Do najważniejszych żądań należało prawo do utworzenia wolnych związków zawodowych oraz prawo do strajku. Postulaty szybko obieży kraj, do strajkujących stoczniovców przyłączały się kolejne zakłady z całej Polski. Pod koniec sierpnia strajkowało 700 zakładów. Władze obawiając się dalszego rozprzestrzeniania protestów, zdecydowały przyjąć postulaty.

¹ J. Eisler, Grudzień 1970. *Geneza, przebieg, konsekwencje*, Warszawa 2000.

Porozumienia sierpniowe umożliwiły powoływanie nowych związków zawodowych na terenie całego kraju. Już istniejące Międzyzakładowe Komitety Strajkowe przekształcały się w Międzyzakładowe Komitety Założycielskie wolnych związków zawodowych. 17 września w Gdańsku przedstawiciele Międzyzakładowych Komitetów Strajkowych zdecydowali się powołać organizację o zasięgu ogólnokrajowym – Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”².

Po 1989 roku stocznie przestały być produktywnymi zakładami i stały się problemem dla polskiej gospodarki. Pojawiły się postulaty, żeby zakłady sprywatyzować, ale na przeszkodzie stała historia stoczni, nie można bowiem sprzedać symbolu walki o wolną Polskę. Rząd polski zdecydował się więc na ratowanie zakładów poprzez udzielenie pomocy publicznej.

Od czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej stocznie w Gdańsku, Gdyni oraz Szczecinie otrzymały znaczną pomoc finansową. Szacuje się, że było to około 2 mld zł w gotówce, a także około 10 mld zł poręczeń rządowych. Niestety, kwestia przyznawania owej pomocy odbyła się wbrew unijnym zasadom.

Zgodnie z art. 10 TWE państwa członkowskie mają obowiązek współpracować z organami Wspólnoty w zakresie stosowania reguł zawartych w Traktacie. Muszą zapewnić wykonanie zobowiązań nałożonych na państwa przez Traktaty lub instytucje wspólnotowe i jednocześnie powstrzymać się od jakichkolwiek działań na niekorzyść Unii³. Artykuł ten konstytuuje zasadę lojalnej i szczerzej współpracy między państwami a organami Wspólnoty⁴.

Art. 10 TWE jest jednym z najważniejszych przepisów pierwotnego prawa wspólnotowego, gdyż konstytuuje jego efektywność. Do reguł, które umożliwiają efektywne działanie prawa europejskiego, wyrażonego w art. 10, zaliczyć można zasadę pierwszeństwa prawa wspólnotowego. Zasada ta została wyrażona w słynnym już dzisiaj wyroku Costa przeciwko ENEL⁵. Pierwszeństwo prawa wspólnotowego gwarantuje jego jednolitość

² A. Touraine, J. Strzelecki, F. Dubet, M. Wiewiórka, „Solidarność”. *Analiza ruchu społecznego 1980–1981*, Paryż 1982, s. 81.

³ Art. 10 TWE.

⁴ S. Dudzik, *Współpraca państw członkowskich i instytucji wspólnotowych w sprawach pomocy państwa dla przedsiębiorców. Zagadnienia podstawowe*, (w:) „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” nr 1 2004, s. 3.

⁵ Sprawa Costa v. ENEL – Rząd włoski wydał ustawę, której celem była nacjonalizacja sektora energetycznego. Legalność niniejszej ustawy została zakwestionowana przez podmiot prywatny z uwagi na jej niezgodność z prawem wspólnotowym. Sąd włoski zwrócił się do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z prośbą o wykładnię odnośnych postanowień Traktatu. Trybunał w orzeczeniu nr 6/64 stwierdził, że Unia Europejska stworzyła własny, specyficzny porządek prawny, w którym państwa członkowskie ograniczają swoje prawa

i skuteczność na obszarze całej Wspólnoty, dlatego tak ważne jest przestrzeganie tej zasady przez państwa członkowskie⁶.

Kolejną zasadą, która wzmacnia efektywność prawa wspólnotowego, jest zasada bezpośredniej skuteczności, która umożliwia niektórym normom prawa unijnego bezpośrednie kształtowanie sytuacji prawnej obywateli państw członkowskich. Pierwszym orzeczeniem Trybunału potwierdzającym zasadę bezpośredniości prawa wspólnotowego był wyrok w sprawie *Van Gend en Loos* przeciwko *Nederlandse Administratie der Belastingen*⁷. Państwa członkowskie mają ponadto obowiązek prowspólnotowej wykładni prawa krajowego. Normy prawa krajowego powinny być interpretowane zgodnie z „duchem” Traktatu⁸. Trybunał w sprawie *von Colson* stwierdził, że obowiązek takiej interpretacji wynika wprost z art. 10 TWE. Jego zdaniem, wykładnia przepisów prawa krajowego w oparciu o prawo wspólnotowe, jest niezbędnym elementem do zapewnienia efektywności prawa unijnego⁹.

Zatem z unijnych przepisów wynika obowiązek przestrzegania prawa europejskiego oraz zakaz działania wbrew niemu. Czym zatem według prawa wspólnotowego jest pomoc publiczna i jak powinno wyglądać jej przyznawanie?

Prawo pomocy publicznej jest częścią prawa konkurencji. Swoim zakresem obejmuje zespół norm materialnych i proceduralnych, które dotyczą warunków i zasad udzielania pomocy przedsiębiorcom przez państwo lub ze środków publicznych¹⁰. Art. 87 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską nie definiuje pojęcia pomocy publicznej, brakuje

suwerenne na rzecz prawa wspólnotowego. W związku z powyższym żadne normy prawa wewnętrznego nie mogą podważać norm prawa europejskiego.

⁶ S. Biernat, *Zasada efektywności prawa wspólnotowego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, (w:) *Studia z Prawa Unii Europejskiej*, Kraków 2000, s. 30.

⁷ *Van Gend v. Loos* – spór między przedsiębiorstwem a holenderską administracją celną dotyczący przepisów celnych. Przedsiębiorstwo zostało obciążone podwyższoną opłatą celną. Spółka po uiszczeniu cła postanowiła dochodzić swoich roszczeń przed sądem. Domagała się zwrotu niesłusznie nałożonej opłaty, powołując się na art. 12 Traktatu. Sąd holenderski zwrócił się do Trybunału z pytaniem prejudycjalnym o rozstrzygnięcie, czy sąd krajowy może bezpośrednio stosować przepisy traktatu wobec podmiotów prawa. Trybunał orzekł, że w związku ze specyficznym porządkiem prawnym utworzonym przez Wspólnotę, prawo zawarte w Traktacie może być źródłem praw dla jednostki. Trybunał uznał prawo jednostek do powoływania się na prawo wspólnotowe przed sądami krajowymi.

⁸ S. Biernat, *Zasada efektywności prawa wspólnotowego w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości*, (w:) *Studia z Prawa Unii Europejskiej*, Kraków 2000, s. 43.

⁹ Sprawa: *Sabine von Colson and Elisabeth Kamann v Land Nordrhein-Westfalen*, Z. Orz. 1984, s. 01891.

¹⁰ M. Kucharski, *Prawo pomocy publicznej dla przedsiębiorców*, (w:) *Konkurencja*, red. Z. Brodecki, Warszawa 2004, s. 324.

też definicji w ustawodawstwie wtórnym. Artykuł ten zawiera tylko kryteria, jakie powinny spełniać działania podjęte przez państwo, aby mogły zostać zakwalifikowane jako pomoc publiczna¹¹. Niezawarcie w art. 87 definicji pomocy było według niektórych autorów działaniem zamierzonym. Ujęcie pomocy zbyt sztywno mogłoby spowodować próby jej obejścia przez państwa członkowskie. Poza tym, tak sformułowany artykuł umożliwi Komisji i Trybunałowi na interpretowanie pojęcia pomocy publicznej w sposób elastyczny i szeroki¹².

Istnieją dwie formy pomocy publicznej. Pierwsza, określana jako pomoc pozytywna, polega na przyznaniu przedsiębiorstwu nieodpłatnych korzyści finansowych ze środków publicznych. Najbardziej powszechnym rodzajem pomocy pozytywnej są dotacje i subwencje, czyli jednostronne świadczenia na rzecz podmiotów i instytucji spoza sektora publicznego, pochodzące z budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego.¹³ Druga forma pomocy publicznej to pomoc negatywna. Charakteryzuje się zmniejszeniem wpływów do budżetu państwa i polega na zrzeczeniu się przez państwo egzekwowania zobowiązań ciążących na beneficjancie pomocy¹⁴. Należą do niej głównie ulgi podatkowe i zwolnienia, odroczenie terminu spłaty zobowiązania czy rozłożenie podatku na raty¹⁵.

Komisja Europejska ogranicza się tylko do czterech grup pomocy publicznej¹⁶. Do grupy A zalicza dopłaty, przywileje i korzyści podatkowe, grupa B obejmuje udziały państwa w kapitale przedsiębiorstwa, w grupie C znajdują się korzystne pożyczki, kredyty oraz respira podatkowe, do ostatniej zaś grupy D zalicza się poręczenia¹⁷. Art. 87 obejmuje swym zakresem niewątpliwie pomoc z grupy A, natomiast w pozostałych przypadkach uzależnione jest to od sposobu finansowania ich przez państwo¹⁸.

Przepis art. 87 ust. 1 TWE stanowi, że wszelka pomoc przyznawana ze środków publicznych, która zakłóca konkurencję, poprzez uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorstw lub gałęzi produkcji, jest niezgodna z zasadami wspólnego rynku. Aby pomoc udzielona przez państwo przedsiębiorcy uznana została za nielegalną, musi kumulatywnie spełniać cztery przesłanki¹⁹. Pierwsza z nich mówi, że zakazana jest tylko taka pomoc, dzięki której

¹¹ Tamże, s. 325–326.

¹² I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 26.

¹³ M. Kucharski, *Prawo pomocy publicznej dla przedsiębiorców*, (w:) *Konkurencja*, red. Z. Brodecki, Warszawa 2004, s. 332–335.

¹⁴ Tamże, s. 332–335.

¹⁵ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 33.

¹⁶ Tamże, s. 35.

¹⁷ M.A. Dausés, *Prawo gospodarcze Unii Europejskiej*, Warszawa 1999, s. 953.

¹⁸ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 39.

¹⁹ T. Skoczny, *Zakaz antykonkurencyjnej pomocy Państwa*, (w:) *Prawo Unii Europejskiej*

przedsiębiorstwa uzyskują korzyści, jakich nie osiągnęłyby z normalnej działalności gospodarczej. Pomoc musi pochodzić od państwa lub ze źródeł państwowych, może ona pochodzić zarówno od organów centralnych, regionalnych, jak i lokalnych²⁰. Pomoc państwa może uprzywilejowywać niektóre przedsiębiorstwa lub nawet całe gałęzie gospodarki. Istotą tej przesłanki jest selektywność pomocy, czyli przyznanie pewnych korzyści jednym, a odmówienie ich udzielenia innym²¹. Korzyść, jaką otrzymuje przedsiębiorca, może mieć postać świadczenia pozytywnego lub może polegać na zaoszczędzeniu wydatku, który w normalnej sytuacji musiałby zostać przez niego poniesiony. Jeżeli środek nie przysparza beneficjentowi korzyści, to nie jest pomocą publiczną w rozumieniu art. 87²². Kolejna przesłanka odnosi się do skutku, jaki wywołuje przyznanie pomocy. Pomoc nie może mieć negatywnego wpływu na handel między Państwami członkowskimi i nie może utrudniać konkurencji. Art. 3 ust. 1 lit. g gwarantuje niezakłócanie konkurencji na rynku wewnętrznym, jest to jeden z podstawowych celów Wspólnoty. Pomoc hamuje konkurencję, jeżeli stanowi przeszkodę dostępu do rynku dla innych przedsiębiorców lub jeżeli zwiększa konkurencyjność jednego przedsiębiorstwa nad pozostałymi²³. Zakaz mówi zarówno o zakłócaniu konkurencji istniejącej, jak i ewentualnej. Środki pomocowe mogą bowiem zniechęcać przyszłych konkurentów do wejścia na rynek²⁴. Udzielona przedsiębiorstwu pomoc nie powinna naruszać równowagi między beneficjentem a jego konkurentami. ETS określił selektywność pomocy jako „odstępstwo od ogólnych zasad, dzięki któremu określony sektor lub przedsiębiorstwo jest uprzywilejowane”²⁵. Do pomocy publicznej nie zalicza się natomiast używanych przez państwo instrumentów polityki gospodarczej, takich jak zmniejszanie czy zwiększenie stóp procentowych, formowanie struktury podatkowej, nawet jeśli powodują uprzywilejowanie jakiejś grupy przedsiębiorców²⁶.

zagadnienie systemowe prawo materialne i polityka, red. J. Barcz, Warszawa 2006, s. II-423.

²⁰ D. Miąsik, *Prawo konkurencji*, (w:) *Prawo Europejskie. Zarys wykładu*, red. R. Skubisz, E. Skrzydło-Tefelska, Lublin 2003, s. 378-379.

²¹ T. Skoczny, *Zakaz antykonkurencyjnej pomocy Państwa*, (w:) *Prawo Unii Europejskiej zagadnienie systemowe prawo materialne i polityka*, red. J. Barcz, Warszawa 2006, s. II-425.

²² Orzeczenie SPI w sprawie Tierce Ladbroke SA przeciwko Komisji, T-471/93.

²³ T. Skoczny, *Zakaz antykonkurencyjnej pomocy Państwa*, (w:) *Prawo Unii Europejskiej zagadnienie systemowe prawo materialne i polityka*, red. J. Barcz, Warszawa 2006, s. II-425.

²⁴ S. Dudzik, *Pomoc Państwa dla przedsiębiorstw publicznych w prawie Wspólnoty Europejskiej*, Warszawa 2002, s. 42.

²⁵ Sprawa Sloman Neptun Schiffahrts AG v. Seebetriebsrat Bodo Ziesemer der Sloman Neptun Schiffahrts, 72-73/91.

²⁶ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 68.

Art. 88 TWE przyznaje Komisji Europejskiej niezwykle szerokie uprawnienie w zakresie kontroli przyznawania przez państwa członkowskie pomocy przedsiębiorcom. Decyduje ona o zgodności pomocy zarówno już istniejącej, jak i tej, która ma dopiero zostać przyznana²⁷. Państwa członkowskie mają obowiązek współdziałania z Komisją w tej materii, umożliwiania jej przeglądu pomocy istniejącej oraz przedstawiania jej nowych projektów do zatwierdzenia. Szczegółowe zasady działania Komisji uregulowane są w rozporządzeniu 659/1999.

Pomocą istniejącą nazywamy pomoc, która została udzielona jeszcze przed wejściem w życie Traktatu ustanawiającego Wspólnoty Europejskie lub przed przystąpieniem danego państwa do Unii Europejskiej, a także pomoc, na którą zezwolenia udzieliła Komisja lub Rada²⁸. Komisja ma obowiązek badania pomocy istniejącej. Aby ułatwić jej to zadanie państwa członkowskie mają za zadanie przysyłać do Komisji coroczne raporty z udzielanej pomocy²⁹. Dodatkowo każda istotna zmiana w pomocy, która już istnieje, powinna być przedstawiona Komisji do notyfikacji³⁰. Jeżeli Komisja uzna, że pomoc jest niezgodna ze wspólnym rynkiem lub że przestała być z nim zgodna wskutek zmiany prawa wspólnotowego, informuje o tym państwo członkowskie, które ma miesiąc na zajęcie stanowiska w tej sprawie. Jeżeli wyjaśnienia państwa nie przekonają Komisji, rozpoczyna się drugi etap postępowania, w którym Komisja przedstawia państwu swoje rekomendacje dotyczące środków, jakie państwo powinno podjąć w celu usunięcia niezgodności udzielonej pomocy ze wspólnym rynkiem. Zalecenia te mogą dotyczyć zmian merytorycznych, proceduralnych lub nawet wycofania programu. Jeżeli państwo nie zgadza się na wprowadzenie zaproponowanych zmian, rozpoczyna się trzeci etap postępowania, czyli formalne dochodzenie³¹. Gdy Komisja uzna pomoc za niezgodną z prawem wspólnotowym, wzywa państwo do zaprzestania jej udzielania. Decyzja wydana przez Komisję może zostać zaskarżona do Trybunału³².

Komisja kontroluje nie tylko pomoc już istniejącą, posiada także kompetencje do decydowania o zgodności z prawem wspólnotowym projektów

²⁷ M. Kucharski, *Prawo pomocy publicznej dla przedsiębiorców*, (w:) *Konkurencja*, red. Z. Brodecki, Warszawa 2004, s. 369.

²⁸ T. Skoczny, *Zakaz antykonkurencyjnej pomocy Państwa*, (w:) *Prawo Unii Europejskiej zagadnienie systemowe prawo materialne i polityka*, red. J. Barcz, Warszawa 2006, s. II-448.

²⁹ Rozporządzenie rady WE nr 659/1999 z 22.03.1999, ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 88 TWE, Dz. Urz. L 83/1, art. 17 i 21.

³⁰ Ustawa z 30.04.2004 o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, Dz.U. Nr 123, poz. 1291, art. 9.

³¹ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 271-273.

³² W. Hoff, *Wspólnotowe Prawo Konkurencji*, (w:) *Europejskie prawo gospodarcze*, Warszawa 2001, s. 107-108.

wsparcia. Państwa członkowskie mają obowiązek zgłaszania planu przyznania pomocy publicznej Komisji oraz nakaz powstrzymania się od jej faktycznego udzielenia, aż do wydania przez Komisję decyzji w tej sprawie. Doktryna nazywa to zasadę *stand still clause*³³. Konsekwencją jej naruszenia i przyznanie pomocy bez notyfikacji powoduje jej uznanie za nielegalną oraz podlegającą zwrotowi³⁴. Obowiązku notyfikacji podlega tylko nowa pomoc. W jej ramach możemy wyróżnić pomoc przedstawioną w programach lub pomoc *ad hoc*. Program pomocowy przedstawia odbiorców pomocy w sposób abstrakcyjny i generalny. Jeżeli Komisja wyrazi zgodę na pomoc w takiej formie, to państwo członkowskie nie będzie musiało już notyfikować poszczególnych projektów pomocowych w ramach tego programu. Pomoc *ad hoc* nie jest przyznawana na podstawie programu i wymaga każdorazowego uznania przez Komisję³⁵.

W Polsce udzielanie pomocy publicznej jest uregulowane w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej³⁶. Ustawa ta kładzie nacisk na kontrolę projektów jeszcze przed podaniem ich Komisji do notyfikacji.

Z wnioskiem o opinię do Prezesa UOKiK występuje beneficjent pomocy w przypadku pomocy indywidualnej, a w pozostałych sytuacjach organ administracji publicznej. Prezes ma obowiązek wydać opinię w przeciągu 21 dni w przypadku programów pomocowych, zaś przy pomocy indywidualnej przysługuje mu 60 dni na zawiadomienie o swojej decyzji³⁷. Gdy brak jest zastrzeżeń do opinii wydanej przez Prezesa UOKiK, można przystąpić do właściwego etapu kontroli, czyli notyfikacji pomocy przez Komisję. Prezes UOKiK reprezentuje Polskę w postępowaniu przed Komisją, pośredniczy stronom, informuje je o przebiegu oraz wyniku zakończonej procedury³⁸.

Procedura notyfikacyjna przed Komisją rozpoczyna się w momencie zgłoszenia przez Państwo chęci przyznania pomocy. Składa się ona z dwóch etapów postępowania wstępnego oraz formalnego, czyli wyjaśniającego³⁹. Postępowanie wstępne rozpoczyna się niezwłocznie po otrzymaniu przez Komisję zawiadomienia o zamiarze przyznania pomocy publicznej przez państwo. Komisja ma dwa miesiące na podjęcie decyzji,

³³ Sprawa: *Gabrüder Lorenz GmbH v. Federal Republic of Germany et Land de Rhenanie-Palatinat*, 120/73.

³⁴ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 210-211.

³⁵ P. Pelka, M. Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Warszawa 2002, s. 184-185.

³⁶ Dz.U. Nr 123, poz. 1291.

³⁷ Ustawa z 30.04.2004 o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, art. 13 ust. 1, art. 14.

³⁸ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 221-227.

³⁹ Tamże, s. 230-231.

która kończy fazę wstępną. Termin ten jest maksymalny i może zostać wydłużony tylko za zgodą stron⁴⁰. Wniosek notyfikacyjny powinien być zupełny, co następuje wtedy, gdy Komisja w ciągu dwóch miesięcy od złożenia wniosku nie wystąpi do państwa o dalsze wyjaśnienia. Oznacza to, że termin dwóch miesięcy na podjęcie decyzji nie biegnie, jeżeli Komisja zażądała uzupełnienia wniosku o dodatkowe informacje⁴¹. Komisja może zażądać od Państwa informacji poprzez *request of information*, jeżeli nie zostaną one jej udzielone, Komisja ma prawo uznać pomoc za wycofaną z mocy prawa. Uznanie wniosku za kompletny ma bardzo ważne znaczenie w badaniu wstępnym wniosku, gdyż dopiero od momentu uznania podania za kompletne biegnie dwumiesięczny termin, w którym Komisja ma czas na podjęcie decyzji⁴². Po zakończeniu badania wstępnego Komisja może stwierdzić, że środek w ogóle nie jest pomocą publiczną w świetle art. 87 ust. 1, postanowienie to kończy postępowanie, może uznać, że ma do czynienia z pomocą publiczną, ale zgodną z zasadami konkurencji, decyzja taka również kończy postępowanie, lub może stwierdzić, że brak jej pewności co do legalności udzielanej pomocy i postanowić o wszczęciu postępowania wyjaśniającego⁴³.

Procedura wyjaśniająca ma na celu zebranie danych niezbędnych do oceny zgodności pomocy z zasadami Unii Europejskiej⁴⁴. Komisja dokonuje podsumowania informacji, które posiada na temat udzielanego środka oraz wyraża swoje wątpliwości dotyczące legalności danej pomocy. Od tego momentu przez miesiąc wszystkie strony, które są zainteresowane sprawą mogą zgłaszać swoje uwagi. Następnie zostają one przedstawione państwu zgłaszającemu środek donotyfikacji, które może zająć swoje stanowisko w tej sprawie, zmodyfikować pomoc lub nawet ją wycofać⁴⁵. Komisja ma 18 miesięcy na podjęcie ostatecznej decyzji, jeżeli mimo upływu terminu wciąż nie jest ona gotowa, to zainteresowane państwo ma prawo żądać jej wydania w ciągu dwóch miesięcy, na podstawie tych informacji, które są w posiadaniu Komisji. W takim przypadku niejasności są wyjaśniane na niekorzyść państwa, które chce udzielić pomocy publicznej⁴⁶.

⁴⁰ P. Pelka, M. Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Warszawa 2002, s. 187.

⁴¹ Rozporządzenie rady WE nr 659/1999 z 22.03.1999 ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 88 TWE, Dz. Urz. L 83/1.

⁴² I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 233–236.

⁴³ P. Pelka, M. Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Warszawa 2002.

⁴⁴ S. Dudzik, *Postępowanie przed Komisją europejską w sprawie notyfikowanej pomocy Państwa dla przedsiębiorstw*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2000, nr 5, s. 12.

⁴⁵ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 239–245.

⁴⁶ A. Werner, *Prawo subwencyjne*, (w:) *Europejskie prawo gospodarcze w działalności*

Postępowanie formalne kończy się wydaniem decyzji przez Komisję. Wyróżnia się cztery rodzaje rozstrzygnięć. Komisja może uznać, że przedmiot powiadomienia nie jest pomocą w świetle art. 87 ust. 1. Drugi rodzaj decyzji, nazywany pozytywną, ustanawia, że dany środek jest pomocą zgodną z zasadami wspólnego rynku i może zostać przyznany przedsiębiorcom przez państwo. Komisja może wydać także tak zwaną decyzję warunkową. Podmiot ubiegający się o notyfikację musi spełnić określone warunki narzucone przez Komisję. Po ich zrealizowaniu projekt można uznać za zgodny z zasadami rynku wspólnotowego⁴⁷. Ostatni rodzaj decyzji nosi miano decyzji negatywnej. Komisja wydaje ją, gdy ustali, że pomoc publiczna jest nielegalna i mogłaby doprowadzić do zakłócenia konkurencji. Państwo, chcąc uchronić się od takiej decyzji, musi przystosować swój środek pomocowy do reguł określonych przez Komisję⁴⁸. Wszystkie wyżej opisane decyzje muszą zostać opublikowane w Dzienniku Urzędowym. Podlegają także zaskarżeniu do Trybunału. Komisja ma prawo do uchylecia swoich decyzji, jeżeli stwierdzi, że wydała je na podstawie błędnych informacji. Dotyczy to zarówno decyzji kończących fazę wstępną postępowania, jak i te, które zostały podjęte podczas etapu wyjaśniającego. Przed uchyleciem swojego rozstrzygnięcia i podjęciem innego Komisja na nowo wszczynają postępowanie wyjaśniające⁴⁹.

Pomoc udzielona bezprawnie jest to pomoc, która została przyznana przedsiębiorstwu przez Państwo bez uprzedniej notyfikacji lub pomoc udzielna z niezachowaniem zasady *standstill*⁵⁰. Gdy Komisja Europejska stwierdzi, że państwo członkowskie udzieliło pomocy niezgodnie z prawem, może zażądać on niego wszelkich niezbędnych informacji do zbadania tej sprawy. Posądzone o bezprawną pomoc państwo powinno dostarczyć brakujące dane w terminie 15 dni. W przypadku niezastosowania się państw do żądań Komisji, mimo wysłanego ponaglenia, Komisja nakazuje państwu udzielenia jej brakujących informacji. Gdy także i to zarządzenie Komisji zostanie zlekceważone, wydaje ona swoją decyzję na podstawie posiadanych informacji⁵¹. Komisja może także żądać zawieszenia udzielanej pomocy, aż do czasu wydania przez nią postanowienia co do zgodności pomocy z prawem, oraz zastosować jako środek zabezpieczający tymczasowy nakaz

przedsiębiorstw, red. K. Sobczak, Warszawa 2002, s. 344.

⁴⁷ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 242–244.

⁴⁸ I. Postuła, A. Werner, tamże, s. 244.

⁴⁹ M. Kucharski, *Prawo pomocy publicznej dla przedsiębiorców*, (w:) *Konkurencja*, red. Z. Brodecki, Warszawa 2004, s. 380.

⁵⁰ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 246–247.

⁵¹ M. Kucharski, *Prawo pomocy publicznej dla przedsiębiorców*, (w:) *Konkurencja*, red. Z. Brodecki, Warszawa 2004, s. 384–385.

rewindykacji pomocy. Komisja może jednak wydać takie postanowienie tylko wtedy, gdy nie ma żadnych wątpliwości, że środek rzeczywiście jest pomocą publiczną i że dalsze jego wypłacanie beneficjentowi grozi powstaniem szkody jego konkurentom⁵².

Postępowanie w sprawie pomocy udzielonej bezprawnie może zakończyć się stwierdzeniem, że dany środek nie jest pomocą publiczną według art. 87 ust. 1 lub że jest pomocą, ale zgodną z regułami wspólnego rynku, albo że pomoc udzielona bez uprzedniej notyfikacji jest niezgodna z prawem. W tym ostatnim przypadku Komisja nakazuje państwu zwrot bezprawnie udzielonej pomocy⁵³. Konsekwencją takiego nakazu jest obowiązek zwrotu pomocy udzielonej niezgodnie z prawem, który ciąży na państwie, to bowiem ono jest adresatem decyzji, a nie beneficjent pomocy. Państwo zobowiązane jest więc podjąć wszystkie niezbędne środki, aby odzyskać pomoc i to wraz z odsetkami⁵⁴. Rewindykacja powinna być przeprowadzona szybko, efektywnie i niezwłocznie, gdyż może ulec przedawnieniu. Termin przedawnienia wynosi 10 lat i biegnie od dnia udzielenia pomocy przedsiębiorcy⁵⁵. Decyzja Komisji w sprawie nielegalności pomocy podlega zaskarżeniu do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Również Komisja może zaskarżyć państwo do Trybunału, jeżeli nie dostosuje się do polecenia zwrotu nielegalnie przyznanego środka⁵⁶.

Celem windykacji jest przywrócenie zasad konkurencji, które zostały naruszone w wyniku przyznania beneficjentowi pomocy, dzięki której osiągnął niezgodną z prawem przewagę nad innymi przedsiębiorcami⁵⁷.

Normy polskie dotyczące rewindykacji pomocy publicznej zawarte są w rozdziale 4 ustawy o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej z dnia 30 kwietnia 2004 roku. Art. 25 tejże ustawy nakazuje beneficjentowi zwrócić otrzymaną pomoc, jeżeli została ona uznana przez Komisję za bezprawną. Dodatkowo ustęp 3 tego artykułu zakazuje udzielenia temu podmiotowi jakiegokolwiek innej pomocy, dopóki nie wywiąże się z obowiązku zwrotu, jaki został na niego nałożony decyzją Komisji⁵⁸.

⁵² S. Dudzik, *Ochrona zaufania a obowiązek rewindykacji nielegalnej pomocy Państwa dla przedsiębiorstw na podstawie prawa wspólnotowego*, (w:) *Studia z prawa Unii Europejskiej*, red. S. Biernat, Kraków 2000, s. 472.

⁵³ P. Pelka, M. Stasiak, *Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w Unii Europejskiej*, Warszawa 2002, s. 191.

⁵⁴ Tamże, s. 191.

⁵⁵ I. Postuła, A. Werner, *Pomoc publiczna*, Warszawa 2006, s. 256.

⁵⁶ Tamże, s. 258.

⁵⁷ Tamże, s. 257.

⁵⁸ Ustawa z 30.04.2004 o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej, Dz.U. 2004, nr 123/1291.

Rząd Polski wydał na pomoc dla upadających stoczni pół miliarda złotych. Pomoc ta została stoczniom przyznana wbrew wszystkim wyżej wymienionym unijnym zasadom. Pieniądze z budżetu państwa nie zagwarantowały stoczniom samodzielnego funkcjonowania, miały one jedynie pomóc w spłacie długów i w sztucznym utrzymaniu stoczni na rynku. Komisja Europejska zdecydowała o prywatyzacji Stoczni Gdyńskiej i Szczecińskiej. Stocznia Gdańska ma natomiast szansę na przetrwanie, bo jest zakładem już sprywatyzowanym i otrzymała mniejszą pomoc publiczną niż pozostałe dwie stocznie. Rząd polski ma czas do końca maja 2009 r. na wyprzedaż majątku stoczni. Pozwoli to łączyć środki na spłatę długów, a także na zwrot znacznej części udzielonej pomocy.

W marcu rozpoczęły się pierwsze zwolnienia w likwidowanej Stoczni Gdynia. Stoczniowcy za utraconą pracę otrzymują odszkodowania w wysokości od 20 do 60 tysięcy złotych z unijnych funduszy. Rozpoczęła się też wyprzedaż majątku stoczni, rozstrzygnięcie przetargów nastąpi w maju tego roku, wraz z przejściem majątku na osoby prywatne. Stocznia Gdynia – symbol wolności – przestanie istnieć.